

Johannes 4

Waar is God te vinden?

Die vraag is een bron van twist in Israël.

Judeeërs zeggen: in Jeruzalem, dat is de hoofdplaats van God.

Iets noordelijker, in Samaria, zeggen ze wat anders: op onze berg, de Gerizim, daar moet je zijn. Daar is God.

De vraag naar God verdeelt het land. Het is niet de eerste en niet de laatste keer dat godsdienst een kwalijke rol speelt en mensen tegen elkaar opzet.

Ik zag bij de jaarrede van Poetin, waarin hij zich afzette tegen het Westen.

Patriarch Kyrill van Moskou zat pontificaal vooraan. Hij ondersteunt Poetin en reikt hem het extra en gruwelijke wapen van de godsdienst aan om anderen mee te slaan.

In Israël escaleerde de zaak. Conflicten stapelden zich op.

Zoals dat bij familieruzies kan gaan: het begint ergens en dan gebeurt er iets en nog iets en voor je het weet gaat het zich vastzetten. En zie je elkaar nooit meer.

De tijd verstrijkt en soms weet je niet eens meer hoe de ellende ooit begonnen is.

Zo ook in Israël.

Judeeërs en Samaritanen mijden elkaar als de pest. Als je uit Jeruzalem naar Galilea in het noorden moet, neem je niet de kortste weg. Dan loop je om Samaria heen.

Zoals sommige Nederlanders tot lang na de oorlog niet door Duitsland wilden rijden.

Jezus moest wel door Samaria.

Zo begint het evangelie van vandaag.

Vanuit Jeruzalem wil Jezus naar Galilea. Hij had, net als anderen dat deden, gemakkelijk om kunnen lopen. De reis duurt wat langer, maar dat heb je er wel voor over als je een ander wilt mijden.

Jezus *moet wel*, lees je. Hij kan niet anders dan dwars door Samaria heen gaan.

Moeten?

Anderen schrijven hem dit niet voor. Integendeel! Die zouden eerder zeggen:

Doe dit niet!

Dat *moeten*, dat: *Ik kan niet anders heeft* met Jezus zelf te maken.

Met zijn innerlijk en zijn overtuiging.

Om trouw te zijn aan zichzelf, om antwoord te kunnen geven op de vraag:

Waar is God, kan Jezus niet om Samaria heen.

Daar zit hij, midden in Samaria, bij een bron.

Een bron met geschiedenis. Lang geleden heeft Jacob de grond gekocht.

Later is Jozef hier begraven.

Nu zit Jezus hier, bij de bron met herinnering aan de mensen van voorbij.

De bron van herinnering aan wat hen vroeger bewogen heeft.

De bron die je terugbrengt naar waar het bij geloven *van oorsprong en in wezen* om draait. De bron die je zal vertellen waar en hoe God zich laat vinden.

Een bron is een plaats waar je water kunt putten voor je land, je vee en voor jezelf.

Zo'n bron laat zien wat nodig is om te leven: water.

In de bijbel is een bron ook een plaats van liefde.

Mozes vindt Zippora, Jacob Rachel en velen anderen ontmoetten elkaar bij een bron.

Daar begint hun liefde.

Als godsdienst nu ergens mee te maken heeft dan is het waar een bron voor staat: *leven en liefde*. Dat zijn de criteria voor elk geloof: bevordert het leven en liefde of maakt het je fanatiek en vervreemdt het je van een ander. Word je liefdevoller of haatdragender, dat zijn de maatstaven ook voor elke kerk.

Bij de bron ontmoet Jezus een Samaritaanse vrouw.
Ze raken met elkaar in gesprek.
Geef me wat te drinken, vraagt Jezus haar.
In onze ogen lijkt het heel gewoon, zo'n ontmoeting van twee mensen.
Maar wat hier gebeurt gaat lijnrecht in tegen alles wat die tijd voorschrijft:
Je gaat niet door Samaria.
Je spreekt geen Samaritaan aan.
En al helemaal geen Samaritaanse *vrouw*.

Jezus doet het allemaal wel.
Hij gaat dwars tegen wat mensen zeggen in, zijn eigen gang.
Alleen zo kan hij duidelijk maken wat hij belangrijk vindt en waar God mee te maken heeft. Niet met alles waarmee de mannen van zijn tijd telkens schermen:
Dat God in Jeruzalem of op de Gerizim zou wonen. Dat hij bij de ene of de andere godsdienst zou horen. Of te maken zou hebben met regels of voorschriften die je klem zetten. En al helemaal niet dat God een blokkade zou zijn om een ander te ontmoeten. Jezus gaat lijnrecht in tegen al dit soort denkbeelden.

God heeft van oorsprong en in de geest van Jezus met heel iets anders te maken.
God is een bron van leven en levensmoed, een bron van liefde.
Een bron niet aan plaats of tijd gebonden, niet aan godsdienst of religie, maar aan *geest en waarheid*.
Die bron is overal te vinden. Dichterbij dan je soms denkt.
God is een bron in ieder mens.
Degene aan wie Jezus dat duidelijk maakt is een vrouw, die ondergeschikt is aan de man. Een vrouw die geen rol speelt in de officiële godsdienst van die tijd.
Een Samaritaanse met wie je volgens de mannelijke geboden uit Jeruzalem niet hoort om te gaan.
Deze vrouw ontdekt in het bijzijn van Jezus dat God een bron is, ook in haar.
Hoe ze heet, horen we niet. Misschien is dat wel, zodat ieder van ons haar of zijn naam kan invullen in dit verhaal.

Jezus maakt bij de vrouw iets los.
De traditie noemt Jezus *verlosser*. Hij is als een vroedvrouw die helpt bij een geboorte. Hij laat bij de vrouw het vertrouwen van de bron geboren worden.
Een bron met levend water, dat ook in jou kan gaan stromen.
De bron van God in jou.
Waarom zouden we Jezus ook niet eens zo noemen: *vroedvrouw van God*.

Er verandert iets bij de vrouw.
Niet in een keer.
Jezus en de vrouw lijken aanvankelijk in twee werelden te leven.
Zij denkt aan de bron waaruit je met een emmer aan een koord water naar boven kan halen.

En als Jezus het heeft over levend water dat hij zal schenken, antwoordt zij:
Hoe kan dat nou, je hebt niet eens een emmer en de put is veel te diep.
Je kunt dezelfde taal spreken en toch langs elkaar heen praten.
Toch vind ik wat deze vrouw bedoeld of onbedoeld zegt heel herkenbaar.
Dat we geen emmer aan een koord hebben om levend water te bereiken.
Dat God ook voor ons onvoorstelbaar en onbereikbaar kan zijn.

De verlossing van de vrouw gaat niet in een keer.
Het duurt even tot Jezus' woorden doordringen.
Wat hij duidelijk maakt is: ik heb misschien geen emmer aan een koord.
Ik ben de emmer aan het koord.
Laat mijn woorden toe. Mijn vertrouwen geef ik jou.
In jou is een bron. Ik ben het emmertje waarmee je levend water kunt bereiken.

Etty Hillesum, de Joodse vrouw die in de oorlog haar dagboeken schreef, begreep
wat dit evangelie wil zeggen.
Haar bekendste woorden zijn:
In mij is een put. Daarin zit God.
Door stenen en puin die in de put terechtgekomen zijn is God afgesloten geraakt.
Ik heb moeten puin ruimen, de put leegmaken, zodat God weer bereikbaar werd.
Voor Etty Hillesum is God een bron van vertrouwen in haar en in ieder mens.
Ze gaat het als haar roeping zien om als een vroedvrouw dat vertrouwen in elk mens
los te maken.

De Samaritaanse vrouw – uitgerekend zij- ontdekt de bron.
Zij gaat herkennen wat Jezus zegt en spreekt als eerste woorden van
geloofsvertrouwen. Wordt Petrus elders *man van geloof* genoemd.
In het evangelie van Johannes is zij het, die Samaritaanse.
De eerste, voorganger op de weg van geloven.
Voor haar stadsgenoten en voor ons.

En wij?
Wij mogen puinruimen. Veel geloven mogen we loslaten. En ballast opruimen.
Dat je in de ene of de andere plaats, bij het ene of het andere geloof zou moeten zijn.
Het gaat niet om plaatsen op landkaarten, niet om heiligdommen van hout of steen,
niet om dogma's of catechismussen. God is niet de almachtige, willekeurige regelaar
van ziekte en gezondheid en alles wat gebeurt.
God is zeker geen wapen in de oorlog, geen bron van twist.
Het gaat om geest en waarachtigheid. God is het diepe vertrouwen dat we bij alles
wat gebeurt niet alleen zijn.

Open je daarvoor. Waag te vertrouwen op de stem die ook tegen jou zegt:
Mijn heiligdom zit ook in jou: Mijn, jouw bron met levend water.
Denk je: dit is voor mij onvoorstelbaar en onbereikbaar:
Hier is mijn emmer met een touw dat lang genoeg is.
Hier ben ik.

Amen

